

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

ВІСНИК

ЛЬВІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ
ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

Серія: «Економічні науки»

4/2009

Львів
Ліга-Прес
2009

Міністерство освіти і науки України

Львівський інститут економіки і туризму

ББК 65
В 53

Науковий вісник Львівського інституту економіки і туризму [Текст] : зб. наук. ст. / М-во освіти і науки України. Львів. інст-т економіки і туризму ; [редкол.: І. О. Бочан та ін.]. — Львів: ЛПЕТ, 2009. — №4. — 250 с : іл., табл. — 300 пр. — ISBN 978-966-397-116-4.

Scientific bulletin of Lviv Institute of Economics and Tourism / Collection of scientific works. — Lviv, 2009. — #4. — 250 p.

Висвітлюються актуальні питання теоретичних і прикладних аспектів економіки, розвитку туристичної індустрії в Україні і, зокрема, в Західному регіоні; аналізуються підходи до створення туристичного продукту й організації спеціальних видів туризму. Особлива увага звертається на вивчення краєзнавства, екологічного супроводу туристичної діяльності та підготовки фахівців для даної галузі.

Для фахівців туристичної галузі, науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів навчальних закладів туристичного профілю.

Topical issues of theoretical and practical aspects of economics of the tourist industry development in Ukraine and particularly in Western region are reflected; approaches to design of tourist product and organizing special kinds of tourism are analyzed. Special attention is given to local studies issues, ecological accompaniment of tourist activity and training specialists for the given branch.

For specialists of tourist sphere, scientific and pedagogical workers, post-graduates and students of tourist educational institutions.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. *Бочан І. О.*, д. е. н., професор — головний редактор;
2. *Васильчак С. В.*, д. е. н., професор — заступник головного редактора;
3. *Майовець Є. Й.*, д. е. н., в. о. професора;
4. *Буряк П. Ю.*, д. е. н., професор;
5. *Михасюк І. Р.*, д. е. н., професор;
6. *Реверчук С. К.*, д. е. н., професор;
7. *Тринько Р. І.*, д. е. н., професор, академік УААН;
8. *Лащик І. П.*, к. е. н., доцент;
9. *Лихолат Є. О.*, к. е. н., доцент;
10. *Майор О. В.*, к. е. н., доцент;
11. *Бомба М. Я.*, д. с.-г. н., професор
12. *Білонога Ю. Л.*, д. т. н., в. о. професора;
13. *Дольнікова Л. В.*, к. п. н., доцент;
14. *Доманцевич Н. І.*, д. т. н., в. о. професора;
15. *Задорожний І. М.*, к. т. н., професор;
16. *Майкова С. В.*, к. т. н., доцент;
17. *Параняк Р. П.*, д. с.-г. н., професор;
18. *Сокіл В. В.*, д. і. н., професор;
19. *Стоколос-Ворончук.*, к. філол. н., доцент;
20. *Гусак І. П.*, к. ф. н., доцент — відповідальний секретар

Рекомендовано до друку
вченою радою Львівського інституту
економіки і туризму (протокол № 3 від 10.04.09)

ISBN 978-966-397-116-4

© Львівський інститут
економіки і туризму, 2009
© Автори статей, 2009
© Ліга-Прес

ЗМІСТ

Розділ 1. ЕКОНОМІКА І ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ

<i>Квик М. Я.</i> Стан та перспективи розвитку малого підприємництва	9
<i>Богач М. М.</i> Ефективність сільського господарства та її вплив на величину доходів сільського населення	16
<i>Батьковець Г. А.</i> Соціальні аспекти управління трудовим колективом	21
<i>Макухіна Н. О.</i> Формування системи показників інформаційного поля підприємств в управлінській діяльності	24
<i>Шестопал Г. С., Павлишин М. Л.</i> Впровадження систем управління вітчизняними підприємствами	28
<i>Теребух М. І., Моторнюк У. І.</i> Політика аграрних реформ в Україні та необхідність її радикальних змін	32
<i>Бочан В. І.</i> Причини та наслідки проблеми неплатежів у вітчизняній економіці	37

Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТУРИЗМОЛОГІЇ

<i>Максимець О. Б., Костецький О. М.</i> Застосування інформаційних технологій для автоматизації калькулювання страв, розрахунку їх реалізаційних цін та формування меню	44
<i>Микитів Н. С.</i> Формування поведінкового стандарту як складова практичної підготовки фахівців готельного і туристичного бізнесу	49
<i>Костецький О. О.</i> Модель ранньої діагностики кризових ситуацій на прикладі туристичного підприємства	55
<i>Стручок Н. М.</i> Особливості конкурентоспроможності туристичних підприємств за концепцією маркетингу	59
<i>Надич М. М., Біль М. М.</i> Сучасний стан розвитку туристичної галузі Львівської області в контексті реалізації регіональної туристичної політики	64
<i>Клубчук С. К.</i> Види оцінки туристичного потенціалу регіону	72

Розділ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Городня Т. А.</i> Пріоритети та стратегія розвитку туристичної індустрії України	76
<i>Бомба М. Я., Липчук В. В., Липчук Н. В., Томаневич Л. М.</i> Перспективи розвитку агротуризму в Україні	81
<i>Цимбалюк М. Ф., Цимбалюк В. М.</i> Вплив інвестицій на розвиток готельної індустрії та туризму у Львівській області	85
<i>Сидоренко І. О.</i> Організаційно-економічний механізм управління якістю туристичних послуг	91
<i>Бочан І. О., Надич М. М.</i> Інвестування транскордонних територій Україна–Польща та шляхи розвитку туризму в умовах поліпшення інвестиційного клімату	102

<i>Яровий Д. Ф., Клубчук С. К.</i> Тенденції розвитку готельного господарства та доходності його функціонування на Львівщині	109
<i>Сусол Н. Я.</i> Основний показник якості послуг ресторанного господарства як передумова для задоволеності гостей закладу	114

Розділ 4. КРАЄЗНАВСТВО, КУЛЬТУРА І ТУРИЗМ

<i>Кручко Н. В.</i> Краєзнавчо-туристичні ресурси краю на прикладі смт. Куликів	117
<i>Козак Г. Ю.</i> Історико-культурна цінність та проблеми збереження Поморянського замку	122
<i>Франків І.</i> Товариство святого Рафаїла як еміграційний центр охорони руських переселенців з Галичини і Буковини	127
<i>Жук О. М., Михальчук О. Л.</i> Діяльність профспілкових організацій на Волині у міжвоєнний період (1919–1939 рр.)	132
<i>Гнатищак Г. Т.</i> Національні особливості спілкування	138
<i>Сокіл В. В.</i> Топонімічні перекази як джерело пізнання краю туристами	144
<i>Гусак І. П., Цимбала О. С.</i> Городоччина: перспективи розвитку сфери туризму	148
<i>Цимбала О. С.</i> Всеукраїнське товариство «Просвіта»: історико-краєзнавчі розвідки М. Голубця	158
<i>Шкляєва Н. В., Ніколюк Т. В.</i> Народна топонімічна проза Західного Полісся: фітонімічна лексика	165
<i>Жалко Т. Й.</i> Весняні календарно-обрядові пісні Полісся: оказіонально-акціональний аспект	169
<i>Михальчук О.</i> «Нова обрядовість» на Волині в 1960–80-х рр.	174

Розділ 5. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ І РЕАБІЛІТАЦІЯ

<i>Мусієнко О. В., Зінь Л. М.</i> Теоретико-методологічні основи застосування нетрадиційних оздоровлювальних систем у фізичній рекреації	180
<i>Івашків Л. Я.</i> Основні принципи оздоровчого харчування	184

Розділ 6. ІНФРАСТРУКТУРА ТУРИНДУСТРІЇ ТА ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЇ

<i>Караван Ю. В.</i> Порівняльний аналіз стану навколишнього середовища Львівщини та України	190
<i>Бочан І. О., Цимбалюк М. Ф., Шепетило А. В.</i> Стан та перспективи розвитку мисливського туризму у Львівській області	197
<i>Кучинська І. В.</i> Екотуристичний потенціал природоохоронних територій українських Карпат: сучасний стан, проблеми і перспективи використання	201
<i>Майкова С. В., Максимець О. Б., Мартиник К. В.</i> Оцінка придатності сільських територій для розвитку агротуризму	210
<i>Лазарович Н. В.</i> Філософсько-світоглядні аспекти «Нової екологічної парадигми»	218

<i>Луців Н. В.</i> Роль товарознавства в забезпеченні екологічної безпеки зовнішнього середовища	225
--	-----

Розділ 7. АУДИТОРІЯ

<i>Лацик І. П.</i> До питання особливих підходів щодо формування у студентів міцних економічних знань	229
<i>Лисик Н. М.</i> Правові основи реалізації Болонського процесу в Україні	234

Розділ 8. ПОДІЇ. ІНФОРМАЦІЯ. РЕЦЕНЗІЇ

<i>Дольнікова Л. В., Павлишин М. Л.</i> Рецензія (Калашникова О. Л. Основи мистецтвознавчої експертизи та вартісної оцінки культурних цінностей)	238
<i>Гусак І. П.</i> Підсумкова конференція II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з напрямку «Туризм»	240
<i>Топорницька М. Я., Цвенгрош Г. Г.</i> Зявлення Пресвятої Богородиці в Люрді (переклад з французької)	243

УДК 338.486(477.83)

Гусак І. П., Цимбала О. С.

ГОРОДОЧЧИНА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ

У статті розкрито основу туристично-рекреаційного потенціалу Городоцького району. Проаналізовано комплекс природних ресурсів, культурно-історичну спадщину та наявну соціально-економічну інфраструктуру краю. Виокремлено стратегічно важливі чинники для налагодження туристичної галузі та пріоритетні шляхи розвитку туріндустрії Городоччини.

Туристична галузь є важливим чинником стабільного і динамічного росту надходжень до бюджетів всіх рівнів, сприяє підвищенню зайнятості населення, розвитку ринкових відносин, збереженню економічної рівноваги, міжнародному співробітництву, залученню українців та іноземних громадян до пізнання багатой природної та історико-культурної спадщини краю. Важливою складовою стратегічного розвитку Городоцького району Львівщини теж може стати туристична галузь. Розвиток туризму є життєво необхідним для працевлаштування населення у сфері послуг та виробництва товарів народного споживання, залучення інвестицій та розбудови місцевої інфраструктури. Звісно, це сприяє збереженню та покращенню сільського життя, підтримує інші традиційні сфери діяльності населення.

На шляху становлення туристичної галузі у Городоцькому районі необхідно здійснити вагомому науково-практичну роботу, яка включатиме проведення маркетингових досліджень щодо визначення пріоритетних напрямків розвитку туризму, глибоку оцінку інвестиційно привабливих об'єктів району з точки зору перспектив реалізації на їх базі інвестиційних проектів, а також безпосередню розробку регіонального інноваційного проекту в туристичній галузі. Значну увагу необхідно приділити розвитку інфраструктури туризму. Зважаючи на це, вважаємо за доцільне окреслити туристичний потенціал краю, виокремити особливості природно-рекреаційного фонду, культурно-історичну спадщину та особливості розвитку соціально-економічної інфраструктури.

Варто зазначити, що Городків на Україні кілька, але одним із найдавніших є той, що сьогодні виконує функції районного центру Львівської області. Сучасних рис адміністративно-територіального утворення Городоцький район набув 4 грудня 1939 р., коли був офіційно сформований новою радянською владою. Городоцький район є одним із 20 районів області, який розташований у центральній-західній частині Львівщини, у басейнах річок Дністра та Сяну, близько до обласного центру. На півночі Городоччина межує з Яворівщиною, на півдні — з Дрогобиччиною, на сході — з Пустомитівським і Миколаївським, а на заході — із Самбірським і Мостиським районами. Городоччина займає площу 726 км². Крайніми точками території району є: с. Лісновичі на півночі (49°53' пн. широти), с. Тершаківці на півдні (49°30' пн. широти), с. Суховоля на сході (23°52' сх. довготи) та с. Зелений Гай на заході (23°20' сх. довготи). Географічний центр району знаходиться на північно-західній околиці, у с. Зашковичі [9].

Адміністративний центр — м. Городок — знаходиться у північній частині району на р. Верещиця. Відстань від центру Городка до Львова — близько 25 км. Поряд із Пустомитівським, Миколаївським і Жовківським, Городоцький — зараховують до центральних районів Львівщини. Згідно адміністративного поділу до Городоцького району відносять 80 населених пунктів, об'єднаних у 32 місцеві ради, з яких — 2 міські, 29 — сільські та 1 — селища міського типу. За статистичними даними з 70 тис. осіб населення 34 % проживає у містах, а 66 % — у сільській місцевості. Зважаючи на чималу кількість населених пунктів, в районі діють понад 50 загальноосвітніх шкіл, 10 закладів дошкільної освіти, а також 3 позашкільні установи: Мала академія мистецтв м. Городок

(колишній Будинок школяра), Мала академія мистецтв м. Комарно (колишня Дитяча художня школа) і Городоцька дитячо-юнацька спортивна школа. В Малих академіях діти займаються образотворчим мистецтвом, художнім моделюванням одягу, писанкарством, вишивкою, ткацтвом, роботою з бісером, художньою обробкою деревини, керамікою, вокалом, танцями, ляльковим театром.

У плані транспортної інфраструктури Городоччина має розвинену мережу автошляхів і доріг — від автомагістралей міжнародного значення до ґрунтових доріг локального сполучення. Територією району проходить автомагістраль Львів–Шегині (М-11), яка є частиною європейського маршруту Е-40; міжрегіональна транспортна магістраль Львів–Ужгород (Т-1403); автошляхи Миколаїв–Комарно–Городок–Повітно, Комарно–Рудки, Комарно–Волоща–Дрогобич, Городок–Речичани–Терновиця, Судова Вишня–Комарно, Городок–Зелений Гай. Центральним транспортним вузлом району є м. Городок, через яке проходить міжнародна автомагістраль Е-40. Також через місто Комарно і селище Великий Любінь пролягає екскурсійний веломаршрут міжнародним шляхом R63, що відтворює пригоди бравого вояка Швейка, створеного на основі безсмертного роману Ярослава Гашека. Район має налагоджене залізничне сполучення за напрямками Львів–Перемишль та Львів–Ужгород, а також мережу електропотягів Львів–Мостиська і Львів–Самбір. І, звичайно, щільну мережу громадського транспорту (автобуси, мікроавтобуси, більшість з яких відправляється від Приміського вокзалу у Львові), що забезпечує зв'язок з усіма населеними пунктами району [10].

Аналізуючи природні особливості краю, слід зазначити, що Городоччина лежить на стику двох тектонічних структур — Західноєвропейської платформи (північно-східна частина району) та Карпатської складчастої системи (решта території району). Тектонічний стик умовно пролягає через села Лісновичі, Тучапи, Речичани, Галичани, Братковичі, Городок, Черляни, Бірче, Чуловичі, Грімне та смт. Великий Любінь. Городоччина знаходиться у межах вологої помірно теплої агрокліматичної зони. Опадів на Городоччині випадає не так багато, як у районах довкола. Найбільша кількість опадів припадає на червень і липень (відповідно 89 і 94 мм), що характерно для усього Опілля. Літні опади часто проходять у вигляді злив. Так 15 серпня 1995 р. у районі Комарно за 2,5 год випала місячна норма опадів [9].

В основному територія району складається із сільськогосподарських угідь. Лісові ж масиви локалізовані на його південній, східній та західних межах і займають лише близько 13 % від усієї території. Водночас, у природі Городоччини багато цікавого зумовлено специфікою ґрунтів і водних артерій. Так, у долинах рік Верещиці та Струги, під покривом лісової рослинності (дубові, дубово-грабові ліси), поширені родючі чорноземні ґрунти, які широко використовуються як орні землі. У долині р. Верещиця, на лівобережній частині, знаходяться дерново-підзолисті ґрунти. У південній частині району розташовані лучні ґрунти, а вздовж долини р. Верещиця, від північної межі району до Великого Любєня та біля с. Суховоля, поширені торфво-болотні ґрунти та торфковища. Найбільші торфковища знаходяться у межах курорту Великий Любінь, де надзвичайно сприятливі умови утворення торфвої гряди з вмістом сірководню. На загал, долина р. Верещиці характеризується значною заболоченістю, численними озеропо-дібними розширеннями та болотистими місцевостями [11].

Район загалом рівнинний (середня висота становить близько 300 м над рівнем моря), тому через Городоччину протікає низка спокійних невеликих рік, що належать до басейну річок Дністра (Бистриця, Верещиця, Струга, Солонка і Ставчанка) та Сяну (Вишня, Раків, Глинець і Гноєць). Територією району проходить Головний європейський вододіл, котрий розмежує річкові системи Чорного та Балтійського морів, відстань

до яких майже однакова (приблизно 600 км). Вододіл умовно проходить по лінії Рудки-Городок, хоча на території району він не завжди є виразним, поділяючи долину ріки Верещиці і притоки річки Вишні. За Городком Європейський вододіл зміщується в район Розточчя, а далі — до території Львова [8:19-21].

Загальна площа поверхневих вод на території Городоччини становить 3,72 % площі району, що є одним із найвищих показників на Львівщині. Серед сільських рад району найвищі показники мають Бучалівська (20 %), Галичанівська (26 %) та Новосільська (12 %). На жаль, внаслідок меліоративних робіт та вирубки лісів деякі ріки на території району трансформувалися до струмків (колишні р. Лукач у с. Тулиголови, р. Благ у с. Переможне, р. Гашиш у с. Грімно). Але в цілому, основна частина району відноситься до зони достатньої водності, а придністровська частина — до зони підвищеної водності. Проте, при всій густоті водної сітки на території Городоччини відсутні великі природні озера. Невеликі за площею озера діаметром від 5 до 100 м зустрічаються у районах поширення карстових порожнин (озеро Западня біля с. Чуловичі, озера Синє і Чорне біля с. Малий Любінь). Є озера-стариці й у заплавах Верещиці та її притоках. Вони мають видовжену форму і зустрічаються біля м. Комарно, с. Катериничі, с. Якимчиці та ін. Майже біля кожного населеного пункту або у його межах є багато рукотворних озер розміром до 50 арів і більше. Сформувалися такі озера на місцях добування піску, глини, вапняків, старих торфорозробок та прокладання дорожніх магістралей. Прикладами таких озер є Старий Вир, Новий Вир і Кругле біля с. Нове Село; озеро Вир біля с. Чуловичі; три озера у с. Лівчиці. На місцях старих торфорозробок озера виникли біля м. Комарне, смт. Великий Любінь, с. Якимчиці, с. Бірче. Більші за площею ставки використовуються для рибного господарства. Такими є водойми у с. Дроздовичі, с. Черляни, смт. Великий Любінь, с. Катериничі, с. Підзвіринець. Більшість із них складається з груп, розділених греблями. Наприклад, у с. Катериничі став об'єднує групу водойм Волиця, Горішній, Горбуля, Катериничі, Завада, Пісок, Пасовисько та інші. Менші ставки є у багатьох населених пунктах району (села Добряни, Завидовичі, Зашковичі, Мильчиці, Лісновичі, Переможне, Родатичі, Тулиголови) і використовуються для водопостачання та розведення риби. Основними видами риб, що зараз культивуються у ставках, є короп дзеркальний і лускатий, карась срібний, сазан і товстолобик, завезений із Одеської області. Тому Городоччина — це безперечно чудовий край для рибалок, а річка Верещиця — улюблене місце аматорів і професіоналів річкової риболовлі. Хоч її ширина не дуже велика, та й глибина не більше 2–3 метрів, все ж незвична чистота води сприяє тому, що у ріці живе велика риба. Можна спіймати карася, окуня, коропа, ляща, сомика. Непогано можна порибалити на ставках інших сіл, наприклад, у Завидовичах. Якщо пощастить, можна упіймати коропа вагою понад 10 кг.

Лісові масиви Городоччини не дуже великі, однак південніше від с. Підзвіринець (урочище Кошарки), поблизу с. Малий Любінь (урочище Любінь Малий, Повітненський ліс, Хорове поле), с. Чуловичі, с. Бірче ростуть дубові ліси. У чагарниковому і трав'яному ярусах зустрічаються вовче лико, ліщина звичайна, глід одноматочковий, гордовина, клокичка периста, осока волосиста, квасениця звичайна. Поблизу сіл Тершаків, Поляна, Грабино, Піддолини переважають дубово-грабові ліси, де домінують бук, дуб звичайний, а також у домішках — ясен, клен гостролистий, явір, липа серцелиста та дуб скельний. На заході району, біля сіл Зелений Гай, Побережне, Путятичі, Милятин, Бар і Родатичі зустрічаються дубово-соснові ліси [1:11].

Лучна рослинність на території району займає біля 18 % і збереглася у заплавах рік Верещиця, Щирка, Вишня та інших. Флора нараховує 40–45 видів, серед яких па-

нують щучник дернистий, осока лисяча, мітлиця собача, тонконіг болотний, ситник членистий, осока просовидна, костриця лучна, тонконіг лучний, конюшина лучна. На території району у різних кількостях росте лікарська сировина, до якої належать 19 видів рослин, а саме: бузина чорна, шипшина собача, малина, горобина звичайна, барвінок малий, конвалія, щитник чоловічий, звіробій звичайний, орляк звичайний, купина лікарська, кульбаба лікарська, полин гіркий, полин звичайний, подорожник великий, подорожник середній, кмін звичайний, деревій звичайний, хвощ польовий, грицики звичайні.

Багатою є і фауна Городоччини, зокрема тут можна зустріти червоночеревну кумку, звичайного мартина, чорного крячка, лебедя-шипуну, сірошого норця, звичайну бджолоїдку, сірійського дятла, західного соловейка, чорного тхора, дикого кролика, лісову куницю, норку, горностая, ласку, ондатру, дику свиню. Хоча район і багатий на водні артерії, розмаїття земноводних немає. Незвичною може бути хіба болотна черепаха, але представники цього виду зустрічатися рідко. Зате, як зазначалося, у ріках на території Городоччини живе багато видів риби: підуст, рибець, марена, вирозуб, краснопірка, золотий карась, лин, короп, йорж, бичок, в'юн, сом, лящ, головень, плітка, верховодка. Хижі риби представлені щукою і окунем. Хоча запаси риби зменшилися внаслідок випрямлення русел рік і меліоративних робіт, та це, певною мірою, компенсується розвитком рибного господарства.

На території району зустрічаються такі представники фауни, як кабан, лисиця, заяць-русак, ондатра, борсук, куниця, фазан, сіра куріпка, гуси, качки, кулики, що є основою для підтримання мисливських угідь (ліси Татаринівської, Бартаївської, Вишнянської та Родатицької сільських рад).

На території Городоччини є 12 заповідних об'єктів місцевого значення: один лісовий заказник, чотири ботанічні пам'ятки природи, одна гідрологічна пам'ятка природи та шість парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Лісовий заказник «Любінський» розташований у межах двох районів області — Городоцького (більша частина) та Пустомитівського. Заказник був створений рішенням Львівської облради у жовтні 1984 р. Тут під охороною перебувають цінні дубові насадження віком понад 100 років і різноманітні представники фауни, зокрема, сірі чаплі. Всі чотири ботанічні пам'ятки природи знаходяться у районному центрі. Це «Група вікових лип і каштанів» (біля СШ № 2), «Віковий ясен», «Віковий бук», «Алея вікових лип» (у долині р. Верещиця). Єдина гідрологічна пам'ятка природи — «Свердловина 1-К курорту Любін Великий» — забезпечує охорону санаторної зони свердловини. До парків, пам'яток садово-паркового мистецтва належать: парк XVII ст. у м. Комарно, один парк XVIII ст. і два парки XVII ст. у м. Городок, парк курорту «Великий Любін» у смт. Великий Любін і парк XVII ст. у смт. Великий Любін, де донині збереглися старі рідкісні дерева понад 300-річного віку (платани, тополі, модрина).

Також на території району зустрічаються види рослин і тварин, занесені до Червоної книги України. Серед рослин — це види II (вразливі) і III (рідкісні) категорій охорони, зокрема астранція велика (II), білоцвіт весняний (III), булатка червона (II), верба Старке (III), гніздівка звичайна (III), зозулині сльози яйцевидні (III), зозулинець шоломоносний (III), лілія лісова (III), пальчатокорінник м'ясочервоний (III), пальчатокорінник травневий (III), підсніжник звичайний (II), рябчик великий (III), цибуля ведмежа (II). Серед тварин Городоччини до Червоної книги України відносяться види I (зникаючі), II (вразливі) та III (рідкісні) категорій: видра річкова (II), кутора мала (III), ховрах європейський (I), норка європейська (II), тхір степовий (II), борсук (III), мідянка (II), нічниця ставкова (III), вечірниця мала (III), польовий лунь (I), сова-сипуха (II), очеретянка прудка (III), п'явка медична (II).

Родовище лікувальних сірководневих вод бальнеологічного курорту Великий Любінь відповідає вимогам галузевого стандарту України «Води мінеральні лікувальні». На території курорту є чотири сірководневих джерела (за хімічним складом води їх можна віднести до типу сірководневих сульфатно-гідрокарбонатно-кальцієвих) і кілька свердловин з сірководневою водою. За своїми якостями води курорту Любінь Великий близькі до вод таких відомих курортів України як Немирів і Шкло, що на Львівщині, Черче на Івано-Франківщині, Сняк на Закарпатті, Сочі (Мацеста) у Росії, Карлові Вари у Чехії і Баден-Баден у Німеччині.

Великий Любінь — один із найстарших курортів Європи. Його лікувальні сірководневі джерела були описані ще особистим лікарем короля Стефана Баторія, краківським вченим Войцехом Очком у 1578 р. [8:228]. Стаціонарний санаторій функціонує з 1778 р. Крім сірководневої води тут наявні природні родовища лікувального торфу для торфогрязевих процедур. До 1961 р. води курорту використовували не тільки для бальнеолікування, але й як питтєві. А старовинне лісове джерело Адольф, із якого брали воду для пиття, збереглося й досі. Санаторій «Великий Любінь», розташований в однойменному селищі, забезпечує лікування системи кровообігу (усі форми ішемічної хвороби серця, гіпертонічна хвороба, облітеруючі захворювання судин, варикозні розширені вени та посттромбофлебітичний синдром, трофічні виразки, вегето-судинні розлади серцево-судинної системи, стани після інфаркту міокарда та операцій на серці), захворювань органів опорно-рухової системи (остеохондроз, остеоартроз, артрит, сколіоз, посттравматичні ускладнення, міозити, постопераційна реконвалесценція), нервової системи (залишкові явища перенесеного інсульту, неврити, невралгії, радикуліти, дитячий церебральний параліч (починаючи з 4-річного віку), церебрастенії, вегето-судинні розлади), захворювань шкіри (екзема, псоріаз, парапсоріаз, післяопікові стани шкіри (крім гострого періоду), алергічні дерматити, себорея, вугрі).

Городоччина багата не лише природно-рекреаційними ресурсами, але й історико-культурною спадщиною. Перегортаючи сторінки літопису, помічаємо, що міста і села цього району мають багатовікову історію і давні традиції. Історичні й археологічні джерела (залишки кераміки, древні кургани та поховання) свідчать про те, що люди заселили землі Городоччини за кілька тисячоліть до нашої ери, в епоху неоліту як результат міграції людини зі Сходу на Захід [5:172]. Хоча письмові пам'ятки подають інформацію про формування населених пунктів району впродовж XI–XV ст. н. е. Слід зазначити, що такі топоніми як Городок, Город, Балигород, Звенигород, Городище, Городилів, Городиславичі, Підгородище часто зустрічаються у назвах українських поселень і походять від слів «городище», «город», «городити», що вказують на слов'янські укріплення княжих часів. Підльвівський Городок теж виник як традиційне давньоруське городище у вигляді фортеці із системою земляних валів та природною смугою оборони (р. Верещиця, непрохідні болота і стави).

Перша писемна згадка про Городок міститься у Галицько-Волинському літописі під 1213 р. [6:298]. Проте, через скупі літописні відомості важко встановити, чи це було місто, чи, скоріш за все, город — укріплення без навколишнього заселення. У всякому разі цей літописний запис вже засвідчує фортифікаційну потужність града. Згодом — поселення фігурує як економічний і транспортний осередок Київської Русі. Адже Верещиця була судноплавною, що забезпечувало місту ведення торгівлі не тільки сухопутними, але й водними шляхами. Саме місто носило назву «Городок солоний» або «Соляний Городок» ще з княжих часів, бо тривалий час було центром торгівлі сіллю. З часом занепаду цього промислу приставки «солоний, соляний» втратили своє значення і вийшли з ужитку. Вже на початку XX ст. (1905 р.) сучасний райцентр було

перейменовано на Городок Ягелонський з метою підкреслення та закріплення польських прав на містечко. Однак і ця назва не прижилася надовго.

Перерости у велике місто Городку не судилося, незважаючи на давню історію. І на це були вагомі причини. Адже під боком виріс потужний Львів, який відібрав у Городка багато функцій. Нова столиця Галицько-Волинського князівства зміцнювалася, озброювалася, зустрічала нападників могутністю та неприступністю мурів, котрим на грабунок і пlynдрування залишалися околиці та передмістя. Городок був першим на шляху і завше платив кров'ю, невільникми і пожежами за тріумф своєї столиці. Якщо Львів після чергового набігу ворогів за короткий час гордо підіймав голову, відновлював торгівлю й промисловість, то Городок ще довго «зализував рани».

У часи могутності Галицько-Волинського князівства місто тричі потрапляло на сторінки літопису (1213 р., 1226 р., 1235 р.) у зв'язку з вторгненням польсько-угорських феодалів на територію князівства в ході боротьби князя Данила Романовича за Галицький престол [7:208]. У часи Батисевої орди край сильно постраждав, а населення зазнало значних пlynдрувань. Вже із занепадом Галицько-Волинського князівства землі сучасної Городоччини потрапили до складу Польського королівства. Від 1349 р. Городок ввійшов до складу Львівської землі Руського воєводства як окреме містечко, а згодом став центром Городоцького староства. Так з середини XV ст. і до 1772 р. (Перший поділ Речі Посполитої), землі сучасної Городоччини перебували у складі Польської корони. Саме в цей час сформувався прообраз нинішньої мережі населених пунктів краю. Перші історичні згадки про більшість поселень Городоччини відносяться до кінця XIV ст. — початку XV ст., а саме Мильчиці (1370), Родатичі (Городятичі) (1370), Березець (1374), Градівка (1426), Повітне (1427), Бартатів (1433), Добряни (1437), Грімне (1440), Мшана (1453), Керниця (1465), Галичани (1473), Переможне (1549) та ін. [7:257–261].

Період з 1387 до 1434 р. для Городка і його околиць пройшов під покровительством великого князя литовського і короля Польщі Владислава II Ягайла, котрий часто навідувався до містечка, жив у Городку, а 1434 р. тут відійшов у вічність. Своє захоплення містом та любов до нього він виражав численними привілеями. За Ягайла Городок 30 вересня 1389 р. отримав магдебурзьке право, надання якого знаменувало створення у місті органів самоврядування. На той час Городок значно розрісся: окрім центральної частини розбудувалися передмістя — Львівське і Черлянське. Городок одержав право торгувати сіллю і став центром соляних складів. Через містечко проходили торговельні шляхи зі Сходу на Захід і з Заходу на Схід: один із шляхів вів через Сандомир та Любачів, а другий — через Ярослав та Перемишль. Від цього місто мало великий зиск. До Львова, що лежав за 25 км, не завше можна було встигнути перед закриттям численних брам, рогаток та фірток, тому, аби не ризикувати, мандрівники та торговці найчастіше зупинялися тут, у Городку, отримуючи дах над головою, теплу їжу і прихисток. З часом з'явилися в місті великі склади товарів (партії сукна, воску, меду, хутра, коріння), ятки та мануфактурні крамниці. Та зростання економічного потенціалу міста було спричинене не лише торгівлею, але й місцевим виробництвом. Так Городок XIV–XVII ст. був ремісничим містом, у якому на 1555 р. нараховувалося 12 цехів: олійників, ковалів, шевців, ткачів, кравців, бондарів, токарів, рибалок (риба завжди була важливим предметом експорту, яку віддавна розводили в місцевих ставках) та інші, які успішно конкурували на ринку із виробами львівських цехів. Про заможність Городка у XVI ст. свідчить те, що на самому Ринку було 17 крамниць блаватних, воскобойня, лазня, чотири броварі. Місто мало право проводити дві річні ярмарки (літню та осінню) — на Божого Тіла й Чесного Хреста, та щотижневі торги у четвер [3:22–23].

Хроністи та історики твердять, що привілеї Ягайла відіграли позитивну роль для краю, допомогли його становленню. У місті з'явилися ошатні будинки, впорядкували центр, налагодили мережу доріг, зріс добробут мешканців. Майже кожного року король приїздив до Городка, зупинявся у розбудованому та добре укріпленому замку, який стояв у теперішній передній частині парку. Замок зі всіх сторін був оточений рікою, а від ринку — відділений валом та млином з невеликим тартаком. Хвалилися літописці, що було це місце вартісне і гарне, навіть як на короля. Як і годиться, була в Городоцькому замку і королівська канцелярія з пергаминами, воском та печаткою. Однак після смерті Ягайла улюблене містечко короля поступово прийшло у занепад, і якщо його згадували, то лише для того, аби підкреслити, як вабило воно до себе короля.

Щодо сфери духовного життя, то діяльність Речі Посполитої відзначалася посиленням римсько-католицької експансії у краї. Король Ягайло та його нащадки зробили все, щоб Городок став польським містечком. Землі, які належали українцям, були від них відібрані і передані польським та німецьким колоністам. Так, у 1420 р. за сприяння короля у місті поселили 6 католицьких монахів з ордену францисканців. Королівський уряд побудував для них костел і монастир біля замку, українців ж витіснили на Львівське, Вишнянське й Заставське передмістя. Відстоюючи свої права, українське населення Городка заснувало у 1591 р. братство — громадську організацію українських міщан, яка відстоювала національні інтереси українців та намагалася протистояти колонізації. Братство діяло переважно в керунку розвитку освіти населення міста. При Городоцькому братстві працювала школа, а стараннями його учасників було споруджено кам'яну церкву Благовіщення на місці старої дерев'яної. Про діяльність братства у Городку залишилось небагато свідчень, але, без сумніву, воно відіграло помітну роль у підтриманні національної свідомості українців та плеканні рідної культури. Вплив Городоцького братства був настільки потужним, що київський митрополит Михайло Рогоза в 1593 р. запросив його членів до участі у Соборі. Братство дало можливість корінному українському населенню згуртовано протистояти національним та економічним утискам [7:213].

Події національно-визвольної війни середини XVII ст. не минули і Галичини. Так, під час першого походу Богдана Хмельницького на Львів (1648 р.), міщани Городка сприяли козакам у здобутті міського замку. Не встигло місто опам'ятатися від першого визволення Хмельницьким, як прийшло друге 1655 р., оскільки вивільнені Хмельницьким українські землі знову потрапили в руки польської шляхти. Був то час, як свідчать польські хроністи, не вельми приємний, бо лежала ціла країна у попелі та розвалинах. Восени 1655 р. відбулася знаменита Кам'янобрідсько-Городоцька битва, яку коронний гетьман Станіслав Потоцький програв і змушений був з рештками війська відступати. Річ Посполита тонула в крові..., а Городка після штурму козацьких військ фактично не залишилося. Не стало маленького провінційного містечка, об'єкта любові Ягайла... У 1662 р. за розпорядженням польського короля проведено люстрацію. Вона виявила в місті більш-менш цілими 22 будинки, у той час як попередня люстрація зафіксувала їх 80; будинків, що творили вулиці, колись було 82, тепер же залишилося 10. Ця ж люстрація зафіксувала повне зруйнування замку [3:38–39].

Економіка Городоччини зазнала значної шкоди і в результаті протистояння християнського світу ісламській експансії. Ще не піднявся Городок з руїн, як у 1672 р. на нього посунув турецький загін під проводом Омара-Алі, який легко здобув місто і забрав багато його мешканців у ясир. Військові події, народні повстання, політичні та демографічні чинники, втрати частини ринків збуту призвели до того, що в другій половині XVII — початку XVIII ст. відбувся занепад не лише торгівлі та економіки міста, але і його суспільного життя.

У XVIII ст. місто частково відбудували. Королівський замок продовжував виконувати адміністративні функції Городоцького староства. Остання польська люстрація 1765 р. (перед поділом Речі Посполитої) так описувала господарство містечка: у кравецькому цеху було два цехмістри і 20 кравців, у ткацькому — також два цехмістри і 50 майстрів, а на юридиках (місця, що юридично не належали до міста) — ще 37 майстрів. В одному об'єднаному цеху працювало сім майстрів слюсарських і ковальських, чотири боднарі та п'ять столярів. Діяв ще кушнірський цех з пошиття кожухів і мав двох цехмістрів, 15 майстрів, а на ксьондзівській юридиці було ще три майстри. Шевський цех налічував 16 майстрів, 24 партачі (не виведені у майстри учні) та двох цехмістрів. Купецький і різницький цехи мали двох цехмістрів, трьох братів цехових; кілька різників сиділо на юридиці ксьондзівській. Між валами у Городку стояло 77 будинків; за Краківською брамою та валами (район вул. Вальної та Пасік) було 58 домів. На передмістях Львівському, Черлянському та Заставському мешкали 384 господарі на ґрунті і три тисячі загородників. Костьолу належало 108 домів. У місті діяли три церкви — Благівіщення, св. Миколая та Івана Хрестителя, костьоли фарний, св. Варвари (на Львівським передмісті), францисканців (на Підзамчі), св. Станіслава, що вважався шпитальним костьолом [6:298].

15 вересня 1768 р. після розгрому Коліївщини шляхта для постраху місцевого населення на Ринку, який сьогодні носить назву майдан Гайдамаків, стратила найактивніших повстанців (Василя Шевця, Овсія Недлечиценка, Степана Берлячука, Артема Скупейка). Сьогодні про цю подію нагадує меморіальна дошка, вмонтована у стіну міського готелю [7:212].

Згідно Першого поділу Речі Посполитої 1772 р. Галичина потрапила у сферу впливу Австрійської імперії, а з 1876 р. перебувала у складі Австро-Угорщини. Відповідно, всі маєтки Городоцького староства і сам Городок перейшли у власність держави. Щоправда, Австрійський уряд незадовго продав всі села польським і німецьким переселенцям, які утворили тут колонію «Фордерберг». А з 1867 р. Городок став повітовим центром, де до 1918 р. працювали: повітовий суд, податкове управління, шкільна окружна рада. І хоча місто не мало великих підприємств, але в цей період там працювали гарбарня, млин, миловарня, 3 олійниці, фабрики соди і сільськогосподарських добрив та вапнярка. Загалом, австрійський період вважають більш сприятливим для українців, ніж попередній. Особливо на початках. Практично вся забудова, що дійшла до нас, (як громадського, так і індивідуального користування), постала саме в той час. Започаткувався серед українців і політичний рух, що виразився найперше в участі у виборах, оскільки, згідно законодавчої бази, Австро-Угорщина була конституційною монархією [3:40].

Судячи з тогочасної преси, Городок належав до міст краю, про який часто писали як про Богом і людьми забутий кут. До певної міри, це було правдою, якщо дане порівняння віднести виключно до суспільно-політичного життя міста, оскільки навіть тоді частка українців у Городку була мізерною: кам'яниці належали як не полякам, то євреям або австрійській бюрократії. Однак вже тоді до Городка і його околиць вабило відпочиваючих. Адже тут були прекрасний став з білими та жовтими лілями, впорядковані пляжі, добре організований, як на той час, сервіс. На ставках деякі спортивні ліги організували тренінги з каякового виду спорту. Поля, пасовиська, ліси, очерети, колонії шуварів — все це творило неповторну красу, тим більше, що була вона буквально під боком Львова і сюди легко можна було дістатися поїздом чи підводою.

Національний розвиток тогочасного Городка пов'язаний з діяльністю світочів галицької інтелігенції кінця XIX — першої половини XX ст. Серед них — місцевий

адвокат Лонгин Озаркевич, у котрого працював Лесь Мартович, частими гостями містечка були Василь Стефаник, Іван Франко, Іван Труш, Олена та Ольга Кульчицькі, Олекса Новаківський, Наталія Кобринська, Ольга Рошкевич, Теофіл Окуневський та інші. Серед культурно-освітніх осередків слід згадати відкриття в 1909 р. філії «Просвіти» та діяльність тут рільничої школи, що функціонувала з 1883 р.

Під час Першої світової війни у 1914–1915 рр. на околицях Городка відбулось чимало кровопролитних боїв, зокрема і відома Городоцька битва між російсько-австрійськими військами. Радо вітало населення Городоччини проголошення 1 листопада 1918 р. Західно-Української Народної Республіки у Львові. Городок регулярно висилав свою допомогу новоствореній державі. Городоцька земля подарувала батьківщині чимало Січових Стрільців, а пізніше, у боротьбі проти нового окупанта, поповнювала лави Української Галицької Армії [3:52–53].

Міжвоєнний період сформував Городок як відстале в економічному розвитку провінційне містечко, в якому діяли промислові підприємства місцевих будівельних матеріалів, харчової промисловості та ряд ремісничих цехів. 3 жовтня 1939 р. Городок в складі Західної України був включений до УРСР. А з червня 1941 р. розпочалась окупація Городка німецькими військами. Під час війни було пограбовано підприємства Городка, зруйновано 2 залізобетонні і 3 дерев'яні мости через ріку, залізничний вокзал. На примусові роботи було вивезено понад 1200 оstarбайтерів, розстріляно і вивезено в табори смерті більше 7 тис. чоловік місцевого населення. Частина міста була відгороджена колючим дротом. Там німецькі війська утворили гетто, зігнали туди понад 6 тис. євреїв та вчинили над ними жорстоку розправу. 25 липня 1944 р. радянські війська ввійшли у місто і радянська влада в краї знову відновила свою діяльність.

У період 1945–1990 рр. на Городоччині була створена типова для України радянська економічна й господарська система із притаманними їй органами управління, освіти, культури й соціального захисту. На сьогоднішній день район видозмінюється, набуваючи європейського обличчя: відкриваються нові підприємства, будуються житлові будинки, дороги, розвивається інфраструктура, а тому без сумніву можна стверджувати, що роль та значимість краю в рамках незалежної України буде зростати і надалі [4:40–50].

Підсумовуючи, варто зазначити, що Городоччина забезпечена розмаїтими природними, зокрема бальнеологічними (мінеральні води Любень Великого) та культурно-історичними ресурсами, які можуть бути основою для розвитку у районі пізнавального, зеленого туризму та активного сімейного відпочинку. Відповідно стратегічною метою розвитку туристичної галузі краю повинно стати формування конкурентоспроможного турпродукту. Популяризація та розробка цього напрямку може на перспективу привнести значний вклад у соціально-економічний розвиток району за рахунок збільшення дохідної частини бюджету, притоку інвестицій, зростання кількості робочих місць, збереження та раціонального використання природних ресурсів і культурного надбання. Ключовим питанням сьогодення та найближчої перспективи можна вважати не збільшення кількості туристичних об'єктів чи їх потужності, а налагодження конкурентоспроможного ринку рекреаційних послуг шляхом модернізації існуючої матеріально-технічної бази. І хоча рекреаційна діяльність як вид економічної діяльності ще не приносить тут значних доходів, однак поступальний розвиток у цьому напрямку сприятиме як соціально-економічному, так і культурно-цивілізаційному розвитку району.

Література

1. *Гафтанюк К. Т.* Історія лісового господарства Львівщини [Текст]. — Львів : Біблос, 2001. — 180 с. — 1000 пр. — ISBN-966-7762-06-8.

-
2. Географічна енциклопедія України. У трьох томах [Текст] / Редкол. О. М. Маринич та ін. — Т. 1 : А–Ж. — К. : «Українська Радянська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1989. — 416 с. — 33 000 пр. — ISBN5-88500-005-0.
  3. Горак Р. Городок. Історико-краєзнавчий нарис [Текст]. — Львів : Каменяр, 1995. — 78 с. — ISBN5-7745-0660-6.
  4. Грабовецький В., Гонало І. Городок. Історико-краєзнавчий нарис [Текст]. — Львів : Каменяр, 1968. — 52 с. — 13 000 пр.
  5. Енциклопедія історії України: В 5 т. / НАН України; Інститут історії України / Редкол.: В. А. Смолій та ін. — Т. 2: Г–Д. — К. : Наукова думка, 2005. — 524 с. — 1000 пр. — ISBN966-00-0632-2.
  6. Енциклопедія Сучасної України [Текст] / НАН України; Наукове товариство ім. Т. Шевченка; Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України / Редкол. І. М. Дзюба та ін. — Т. 6: Го–Гю. — К. : Державне голов. підприємство республіканського виробничого об'єднання. — 712 с. — 10 000 пр. — ISBN966-02-3966-1.
  7. Історія міст і сіл Української РСР : В 26-ти томах: Львівська область [Текст] / Редкол. : В. Г. Ткаченко та ін. — К. : Головна ред. Української Радянської енциклопедії АН УРСР, 1968. — 980 с. — 15 000 пр.
  8. Квасниця І. Ю. Історико-природничі нариси з краєзнавства: Львівська область [Текст] / І. Ю. Квасниця, І. О. Глічов, І. І. Федик. — Львів : ТОВ «Укрсервіс», 1994. — 232 с.
  9. Географічне розташування Городоцького району Львівської області / Городоцька районна державна адміністрація [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL: <http://www.gorodok-vlada.gov.ua/engine>.
  10. Городок — наше рідне місто [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL: // <http://www.gorodok.lviv.ua/>.
  11. Сірководневі та грязеві ванни / Великий Любінь: неофіційний сайт міста [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL: // <http://lubin.in.ua/>.
-